

SUBJEKTIIVISUUS JA EKSYYTYKSEN HENKI HELLUNTAILAISTEN KOKEMUKSISSA*

Arkkimandriitta Did.Th. Augustinos Myrou

Johdanto

Helluntailaisten ja uushelluntailaisten lukemattomille toisistaan riippumattomille ryhmille yhteisen ja keskeisen tuntomerkin muodostavat niin sanotut kokemukset. Nämä kokemukset liittyvät voimakkaisiin elämyksellisiin tiloihin, jotka ilmenevät ulkoisesti tiettyinä armolahjoina, kuten kielilläpuhumisena, profetoimisena, rukouksella parantamisena, ja jotka ryhmien jäsenten mukaan ovat seurausta heidän piirissään tapahtuvasta runsaasta Pyhän Hengen vuodatuksesta. Siksi niitä pidetäänkin Pyhän Hengen kokemuksina.

Niin kuin noihin ryhmiin kuuluvat itse vakuuttavat, nuo kokemukset ovat välittömästi sidoksissa tiettyihin keskeisiin tapahtumiin heidän persoonallisessa pelastuksessaan. Sellaisia ovat heidän omalla terminologiallaan muun muassa uudestisyntyminen, vesikaste ja Pyhän Hengen kaste.

Helluntailaisten kohdalla uudestisyntyminen tapahtuu ennen kastetta ja irrallaan siitä. He kylä pitävät kastetta välttämättömänä, mutta silti toisarvoisena. Kasteen vähättely näkyy jo siinä, että he luonnehtivat sitä "vesikasteeksi". Heidän mukaansa "uudestisyntyminen tapahtuu Jumalan sanan kautta ja Pyhän Hengen voimasta". Tässä kohden he vääristelevät itsensä Kristuksen sanoja Nikodemokselle: "jos joku ei synny vedestä ja Hengestä" (Joh. 3:5), sillä he korvaavat sanan "vedestä" ilmauksella "Jumalan sanan kautta". Kun he puhuvat kokemuksesta uudestisyntymisen yhteydessä, he tarkoittavat tunnetta, jonka valtaan kääntynyt joutuu ajattellessaan aiempaa synnillistä elämäänsä, hänen päättäväistä haluaan tehdä parannus ja muuttaa elintapaansa sekä lisäksi automaattisesti ja silmänräpäyksessä tapahtuvan pelastuksen maistamista.

Myös Pyhän Hengen kaste on heille riippumaton uudestisyntymisestä ja vesikasteestakin. Se on siis eräänlainen kolmas mysteeri, koska sen ja vesikasteen välillä on olemassa jonkinlainen väliaika. Pyhän Hengen kasteeseen liittyy kielilläpuhumisen ja profetoimisen ilmiöt, jotka toimivat näkyvinä merkkeinä uskovien kokemuksesta.

Tässä yhteydessä on syytä erityisesti huomioida, että helluntailaisille edellä mainitut kokemukset ovat todisteita kahdesta asiasta: ensinnäkin siitä, että he yksilöinä saavat Pyhän Hengen, ja toiseksi siitä, että heidän järjestönsä on ainoa todellinen uskovien yhteisö, koska Pyhä Henki ilmaisee itsensä yksinomaan ja niin kouriintuntuvan konkreettisesti siellä.

Nämä helluntailaisten väitteet pakottavat meidät etenemään aiheessa pidemmälle ja tutkimaan tarkemmin hengellisten kokemusten ilmiötä Kirkossa nähdäksemme niiden oikeat mittasuhteet.

* * *

* Kreikankielinen teksti sisältää runsaasti viittauksia Raamattuun, kirkkoihin ja helluntailaisten omiin teksteihin. Teknisistä syistä näistä on käännökseen merkitty vain viittaukset Raamattuun.

On totta, että hengelliset kokemukset ovat täyttä todellisuutta Kirkon pyhille. He tunsivat Jumalan armon, elivät sen todeksi, kohtasivat Jumalan ja yhdistyivät Häneen. Kirkko todistaa konkreettisin esimerkein, että lukemattomilla vanhurskailla, profeetoilla, apostoleilla, marttyyreilla, askeeteilla, pyhittäjillä ja pyhillä aina maailman alusta meidän aikaamme saakka on ollut aitoja jumalallisia kokemuksia.

Hengelliset kokemukset eivät siis ole laisinkaan outo ilmiö Kirkon traditiossa. Kuitenkaan emme voi ikinä unohtaa sitä, että on välttämätöntä tehdä ero aitojen ja epäaitojen kokemusten välillä. Jo pyhässä Raamatussakin mainitaan monia henkilöitä, jotka olivat tunnettuja “kokemuksistaan”, mutta joiden kokemukset Jumala silti hylkää. Vanhan testamentin puolelta voimme palauttaa mieleemme vaikkapa Bileamin (4. Moos. 22), Uuden testamentin puolelta taas Efesoksen seitsemän eksorkistia (Ap.t. 19:13–20), Filippin kaupungissa vaikuttaneen naisen, jossa Raamatun alkutekstin mukaan oli Pythonin henki (Ap.t. 16:16–18) sekä Herran ja Hänen seuraajiensa mainitsevat väärät apostolit ja väärät profeetat (Matt. 24:11,24; 2. Kor. 11:13; 2. Piet. 2:1). Apostoli Paavali muistuttaa meitä vielä siitä, että itse saatana tekeytyy valon enkeliksi (2. Kor. 11:14), ja apostoli Johannes puolestaan varoittaa Ilmestyskirjassa lukijoitaan pedosta, joka “villitsee maan päällä asuvaliset niillä ihmeillä, joita sen sallittiin tehdä” (13:14).

Tämä ensiarvoisen tärkeä Raamatun kirjoitusten paljastus, joka pakottaa tekemään eron aitojen ja epäaitojen kokemusten välillä, näyttää olevan täysin tuntematon helluntailaisten teksteissä ja puhutussa sanassa.

Meidän tehtäväksemme jää nyt kartoittaa niin aitojen kuin epäaitojenkin hengellisten kokemusten tunnusmerkit, jotta voisimme kussakin eteemme tulevassa tapauksessa erottaa totuuden harhasta.

Tuntomerkkejä aitojen kokemusten erottamiseksi epäaidoista

Kun tutkimme sekä yleisesti tunnettuja että kirjoihin tallennettuja kertomuksia pyhien hengellisistä kokemuksista, huomaamme, että niistä on mahdollista löytää monia aitouden takaavia kriteerejä. Mainitsen tässä niistä tärkeimmät.

1. Paikkana Kristuksen todellinen Kirkko

Pyhien aidot kokemukset eivät koskaan ole irrallaan todellisesta Kirkosta. Henkilöt, jotka saavat osakseen näitä kokemuksia, eivät elä erillään ja irti reväistyinä historiallisesti todennettavasta yhdestä, pyhästä, katolisesta ja apostolisesta Kirkosta, vaan ovat välttämättä sidoksissa siihen.

Vanhassa testamentissa henkilöt, joilla on voimakkaita hengellisiä kokemuksia – muun muassa patriarkat, vanhurskaat, tuomarit ja profeetat – kuuluvat konkreettiseen Jumalan kansaan. Samoin vastaavanlaisilla evankeliumien henkilöillä, kuten Jumalanäidillä, Herran oppilailla, Kristuksen kasvatti-isä Joosefilla, vanhurskaalla Simeonilla, Johannes Kastajan äidillä Elisabetilla, samarialaisella naisella, on välitön historiallinen suhde Jeesuksen Kristuksen persoonaan, Häneen, joka on yhden ja ainoan kirkkoruumiin Pää. Muut historian aikana eläneet ja aitoja kokemuksia omanneet henkilöt, kuten Apostolien teoissa mainitut Herran kaksitoista apostolia, helluntaipäivänä Jerusalemissa uskoviksi tulleet juutalaiset, apostoli Paavali, Cornelius, Agabos tai ne, joista kerrotaan Kirkon synaksarioneissa, kuten pyhä Ignatios Theoforos, pyhä Antonios, pyhä Nikolaos, pyhä Gregorios Ihmeidentekijä, pyhä Minas, pyhä Simeon Uusi Teologi, pyhä Kosmas Aitolialainen, pyhä Johannes Venäläinen, pyhä Nektarios,

ovat kaikki lujasti sidoksissa Kirkkoon, joka säilyttää katkeamattomana apostolisen sukse-sion ja muuttumattoman apostolisen opetuksen.

Epäaidoista hengellisistä kokemuksista sitä vastoin tulevat osallisiksi henkilöt, joista Jumala sanoutuu selvästi irti ja joilla ei ole kanonista yhteyttä todelliseen, historialliseen kirkkoru-miiseen. Vanhassa testamentissakin tapaamme kaksi tunnettua joukkoa tai kollektiivista ruu-mista: totisen Jumalan profeetat aitoine kokemuksineen ja väärät profeetat (esim. 1. Kun. 18) epäaitoine kokemuksineen.

Se, että väärin profettojen profetalliset kokemukset ovat petollisia, on nähtävissä Jumalan omista sanoista, jotka meille välittää profetta Jeremia: “Minä en ole lähettänyt noita profet-toja, mutta silti he juoksevat. Minä en ole puhunut heille, mutta kuitenkin he ennustavat” (Jer. 23:21). On syytä panna merkille, että profettojen aitouden kriteeri ei ole ennen kaikkea hei-dän kokemuksensa, vaan heidän todeksi osoitettavissa oleva Jumalan suorittama historiallinen lähettäminen.

Mielenkiintoinen on myös juutalaisen ylipappi Skeuaksen seitsemän eksorkisteina esiintyneen pojan tapaus. He yrittivät karkottaa eräästä ihmisestä paha henkeä, mutta se hyökkäsi heidän kimppuunsa, haavoitti heitä pahoin ja sanoi: “Jeesuksen minä tunnen, ja Paavalin minä tiedän, mutta keitä te olette?” (Ap.t. 19:15) Näillä eksorkisteilla ei ollut mitään todellista yhteyttä Jee-sukseen Kristukseen ja Paavaliin, Hänen apostoliinsa, toisin sanoen Kirkkoon. He yrittivät käyttää Kristuksen nimeä ikään kuin se olisi jonkinlainen maaginen amuletti, joka antaisi heil-le automaattisesti voiman ja vallan Kirkon rajojen ulkopuolella. Myös evankelista Johannek-sen toteaa: “Joka tuntee Jumalan, se kuulee meitä; joka ei ole Jumalasta, se ei kuule meitä. Siitä me tunnemme totuuden hengen ja eksytyksen hengen” (1. Joh. 4:6). Niinpä kuuliaisuus tai tottelemattomuus virallisesti asetettuja Kristuksen kirkon edustajia kohtaan muodostaa ai-touden kriteerin niin karismaatikoille kuin heidän kokemuksilleenkin.

Mikäli aidoilla kokemuksilla on yhteys Pyhän Hengen antamiin armolahjoihin, silloin niitä voidaan etsiä vain todellisen, historiallisen Kirkon piiristä, sillä pyhä Ireneos Lyonilainen sa-noo: “Missä on Kirkko, siellä on myös Jumalan Henki. Ja missä on Jumalan Henki, siellä on myös Kirkko ja kaikki armo. Juuri Henki on totuus.” Niinpä Kirkko muodostaa luotettavan kriteerin hengellisten kokemusten aitoudelle tai epäaitoudelle.

2. Autenttinen apostolinen opetus

Pyhien aidoilla kokemuksilla on lisäksi yhteys autenttiseen apostoliseen opetukseen, jota Uusi testamentti nimittää pyhille kerta kaikkiaan annetuksi uskoksi (Juud. 3).

Meidän on heti aluksi syytä huomauttaa, etteivät kokemukset Raamatussa koskaan toimi ope-tuksen autenttisuuden mittana. Päinvastoin, autenttinen opetus on se tekijä, joka vahvistaa ko-kemusten aitouden. Tämä on nähtävissä muun muassa apostoli Paavalista, jonka kääntyminen on suoraan sidoksissa Kirkon autenttiseen apostoliseen opetukseen. Kirkon jäsenet eivät ylis-täneet Jumalaa Paavalin suhteen siksi, että hän sai vastaanottaa suunnattoman suuren taivaalli-sen ilmestyksen matkalla Damaskokseen, vaan siksi, että heidän kuuloonsa oli tullut tämä tie-to: “Meidän entinen vainoojamme julistaa nyt sitä uskoa, jota hän ennen hävitti” (Gal. 1:23–24).

Samoin samarialaisen naisen kääntymykseen liittyvistä kokemuk-sista, jotka ovat lujasti sidoksissa itse Jeesuksen Kristuksen tekemiin uskon paljastuksiin (Joh. 4:1–42). Samoin etiopialaisen eunukin kokemukset ovat yhteydessä Raamatun kirjoitusten au-tenttiseen tulkintaan, jota hän pyysi Kirkon asettamalta viralliselta apostolilta – evankelista

Filippokselta, jota hän sen jälkeen kuunteli – ja jonka hän myös otti vastaan tyytymättä pelkkään henkilökohtaiseen Raamatun tutkisteluun (Ap.t. 8:26–40). Vastaavasti sadanpäämies Cornelius kuuntelee hänkin halukkaasti Kirkon autenttista opetusta, jota apostoli Pietari hänelle julistaa (Ap.t. 10).

Aidot hengelliset kokemukset eivät siis koskaan ole irrallaan Kirkon autenttisesta opetuksesta eli julistuksesta, jonka pukivat sanoiksi Kirkon opetuksesta vastuussa olevat henkilöt, apostolit ja heidän viralliset seuraajansa. Tunnusomaisia ovat evankelista Johanneksen sanat hänen antaessaan uskoville neuvoja siitä, kuinka heidän tulee suhtautua vääriin opettajiin: “Jos joku tulee teidän luoksenne eikä tuo mukanaan tätä oppia, niin älkää ottako häntä huoneeseenne älkääkä sanoko häntä tervetulleeksi” (2. Joh. 10). Tähän voisimme vielä lisätä: “Älkää ottako heitä vastaan silloinkaan, vaikka he tekisivät suuria ja hämmästyttäviä ihmeitä.”

Väärät kokemukset ovat erotettavissa aidoista myös siitä, että niissä Kirkon autenttinen opetus esiintyy muuntuneessa muodossa. Tämäkin näkyy selvästi Pyhien Kirjoitusten esimerkeistä. Niinpä Jumala lausuu Moosekselle: “Mutta profeetta, joka julkeaa puhua minun nimessäni jotakin, jota minä en ole käsenyt hänen puhua, tahi puhuu muiden jumalien nimessä, sellainen profeetta kuolkoon” (5. Moos. 18:20). Voimme täysin selvästi huomata, että pääpainoa ei tässä aseteta profeetalliselle kokemukselle, vaan autenttiselle opetukselle. Siten myös selittyy Jumalan ehdoton käsky: “Älkää kuulko profeettain sanoja, noiden, jotka teille ennustavat täytäten teidät tyhjillä toiveilla: oman sydämensä näkyjä he puhuvat, mutta eivät sitä, mikä tulee Herran suusta” (Jer. 23:16). Itse Jumala tuomitsee ja hylkää profeetallisen kokemuksen silloin, kun se on valjastettu sisällöltään muuntuneen opetuksen palvelukseen.

Tähän päätelmään päädyimme myös Kristuksen sanoista: “Sillä vääriä kristuksia ja vääriä profeettoja nousee, ja he tekevät suuria tunnustekoja ja ihmeitä, niin että eksyttävät, jos mahdollista, valitutkin” (Matt. 24:24). Tässäkin pääpainoa ei panna suurille tunnusteille ja ihmeille, joissa hengellinen kokemus ilmenee, vaan eksytyksen vaaraan, sillä eksytys merkitsee poikkeamista Kirkon perinteisestä aidosta opetuksesta.

Samassa hengessä apostoli Johannes kehottaa: “Rakkaani, älkää jokaista henkeä uskoko, vaan koetelkaa henget, ovatko ne Jumalasta; sillä monta väärää profeettaa on lähtenyt maailmaan. Tästä te tunnette Jumalan Hengen: jokainen henki, joka tunnustaa Jeesuksen Kristukseksi, lihaan tulleet, on Jumalasta; ja yksikään henki, joka ei tunnusta Jeesusta, ei ole Jumalasta” (1. Joh. 4:1–3). Ne “henget”, joihin evankelista viittaa, ovat karismaattikkoja kokemuksineen ja armolahjoineen, sellaisine kuin profetoiminen, rukouksella parantaminen ja johtajana toimiminen (1. Kor. 12:28). Apostoli Johannes ei kuitenkaan ainoastaan kieltäydy pitämästä näitä kokemuksia totuuden kriteerinä, vaan käskee kategorisesti tutkimaan niiden alkuperän käyttämällä perustana Kirkon autenttista, perinteistä opetusta, jollaisena hän tässä mainitsee Jumalan Sanan todellisen lihaksitulemisen tunnustamisen.

Tässä yhteydessä minusta on välttämätöntä huomauttaa, että Kirkko hyväksyy ja hyödyntää apostolisen opetuksen kokonaisuutena, eikä omaksu sitä valikoiden ja katkelmallisesti. Käytännössä kyseessä on periaate, jota pyhä Irineos nimittää “totuuden säännöksi” ja Athanasios Suuri “kirkolliseksi mieleksi” ja jonka viimeksi mainittu nimenomaan asettaa vastakkain hereitikkojen “omien mielipiteiden” kanssa.

3. Kirkollinen ethos

Pyhien aidot kokemukset edellyttävät todellista nöyryyttä sekä mielen ja sydämen puhtautta, sillä itse Kristus ylisti autuaiksi sellaisia ihmisiä sanoessaan: “Autuaita ovat puhdassydämiset, sillä he saavat nähdä Jumalan” (Matt. 5:8) sekä oppilaansa kautta vakuutti, että ”Jumala

on ylpeitä vastaan, mutta nöyrille hän antaa armon” (Jaak. 4:6). Valheelliset kokemukset sitä vastoin tulevat sellaisten henkilöiden osaksi, jotka ovat tietämättömiä sakramenttien kautta tahtaavasta sisäisen ihmisen puhdistumisesta tai halveksuvat sitä tyytyen farisealaiseen moralistiseen hurskauteen.

Tässä kohden Kristuksen opetus Vuorisaarnassa vääristä profeetoista on meille sangen paljastava. Hän lausuu: “Kavahtakaa vääriä profeettoja, jotka tulevat teidän luoksenne lammasten vaatteissa, mutta sisältä ovat raatelevaisia susia. Heidän hedelmistään te tunnette heidät” (Matt. 7:15–16). Heidän ulkoinen olemuksensa antaa sen vaikutelman, että he ovat hyviä ja pyhiä ihmisiä. Jos joku haluaisi perustaa arvionsa heidän karismaattisten kokemustensa varaan, hän ei epäilisi vähääkään sitä, että he ovat aitoja ja totisia Jumalan profeettoja. Juuri näitä kokemuksiaan he itsekin mielellään pitävät esillä, kuten myös Evankeliumi antaa ymmärtää: “Herra, Herra, emmekö me sinun nimesi kautta ennustaneet ja sinun nimesi kautta ajaneet ulos riivaajia ja sinun nimesi kautta tehneet monta voimallista tekoa?” (Matt. 7:22) Kristuksen erehtymätön katse näkee kuitenkin heidän lampaannahkansa ja maskinsa alle, Hän erottaa suden saaliinhimon ja toteaa: “Ei jokainen, joka sanoo minulle ‘Herra, Herra!’, pääse taivasten valtakuntaan, vaan se, joka tekee minun taivaallisen Isäni tahdon” (Matt. 7:21), ja: “Silloin minä lausun heille julki: ‘Minä en ole koskaan teitä tuntenut; menkää pois minun tyköäni, te laittomuuden tekijät’ (Matt. 7:23).

Hedelmiksi, joista me Kristuksen sanojen mukaan voimme erottaa aidot Jumalan seuraajat teeskentelijöistä, eivät kelpaa ihmisten subjektiiviset kokemukset eikä liioin heidän pinnallinen esikuvallisuutensa erilaisissa hyveissä, joita voivat omistaa myös pietistisesti suuntautuneet kristityt ja muiden uskontojen ja lahkojen kannattajat, vaan todistettava Jumalan tahdon noudattaminen. Jumalan tahto on kuitenkin kokonaisuutena tarkasteltaessa mysteeri (Ef. 1:9), eikä sitä voida ilmaista subjektiivisella raamatuntulkinnalla eikä satunnaisilla henkilökohtaisilla kokemuksilla, vaan Kirkon autenttisella opetuksella ja sakramentaalisella elämällä.

Puhuessani kirkollisesta ethoksesta tarkoitan elämäntapaa, joka on yhtenevä Jumalan tahdon kanssa. Sellaista on mahdollista noudattaa vain silloin, kun ihminen on todellisesti sidoksissa Kristuksen elämään, kun hän pääsee “jumalallisesta luonnosta osallisiksi” (2. Piet. 1:4). Niinpä se, joka hylkää Kirkon opetuksen eikä ole sakramentaalisesti yhteydessä historialliseen Kirkkoon, ei voi omistaa myöskään todellista elämää, joka on aidon kirkollisen ethoksen ydin. Tässä pätee pyhän Ireneoksen nerokkaasti muotoilema lainalaisuus: “Meillä on yksimielinen näkemys Eukaristiasta ja Eukaristia vahvistaa tämän näkemyksemme.”

Pyhien aitoja kokemuksia ei ole mahdollista selittää loogisesti eikä liioin psykologisesti. Ne ylittävät järjen, mutta myös tunteen tason. Ne toteutuvat salaisuuden ulottuvuudessa. Siksi ihmiset, jotka saavat maistaa noita kokemuksia, eivät esittele niitä muille pintapuolisin riemunkurkkausin eivätkä teatterimaisin sakraalinäytöksin. He eivät myöskään pyri käyttämään niitä argumentteina, joilla saisivat toiset loogisesti vakuuttuneiksi siitä, että he ovat yhtä totuuden kanssa. Päinvastoin he elävät mystagogisesti todeksi kokemuksen, jonka laupeudesta rikas Jumala heille antoi, sillä he käyttäytyvät arvokkaasti ja vaikenevat. Näin he todistavat totuudesta ja samalla johdattavat muita kohtaamaan hengelliset kokemukset oikealla tavalla.

Tässä suhteessa Kristuksen kirkastumista paikan päällä todistaneen kolmen opetuslapsen asenne on tunnusomainen, sillä evankelista Luukas kertoo meille heistä: “Ja he olivat siitä vaiti eivätkä niinä päivinä ilmoittaneet kenellekään mitään siitä, mitä olivat nähneet” (Luuk. 9:36). Yleensä Kristuksen historialliset oppilaat kätkivät huolella hengelliset kokemuksensa ja vain harvinaisissa tapauksissa puhuvat niistä julkisesti. Näin teki kaikkipyhä Jumalanäitikin, joka seurattessaan läheltä Kristuksen ihmeteltävää lapsuutta “kätki kaikki nämä sanat ja tutkisteli niitä sydämessänsä” (Luuk. 2:19). Näin teki myös apostoli Paavali, joka piti taivaallisiin

ilmestyksiin liittyvät mystiset kokemukset omana salaisuutenaan peräti 14 vuotta (2. Kor. 12:1–10).

Valheelliset kokemukset sitä vastoin ovat sidoksissa ylpeyteen, tekopyhyyteen ja eksytyksen henkeen, joka on demoninen henki, kuten Johanneksen ilmestys todistaa: “Ja minä näin lohikäärmeen suusta ja pedon suusta ja väärän profeetan suusta lähtevän kolme saastaista henkeä, sammakon muotoista. Sillä ne ovat riivaajain henkiä, jotka tekevät ihmeitä” (16:13–14). Ihmeitten tekeminen osoittaa, että Ilmestyskirjan tarkoittamat henkilöt ovat sisimmässään osallisia joistakin “kokemuksista”. Nämä kokemukset eivät kuitenkaan ole lähtöisin Jumalasta, vaan demonisesta henkitodellisuudesta.

Eksytyksen paha henki saattaa teeskennellä jopa antavansa täyden tunnustuksen Jumalan ihmisille, mutta tämän se tekee yksinomaan edistääkseen omia päämääriään. Klassinen esimerkki tästä on Filippissä asunut orjatyttö, joka Pythonina tunnetun tietäjähengen avulla mainosti muille apostoleja näiden vieraillessa kaupungissa ensi kertaa ja huusi: “Nämä miehet ovat korkeimman Jumalan palvelijoita, jotka julistavat teille pelastuksen tien” (Ap.t. 16:17). Apostolit eivät kuitenkaan tunnustaneet aidoksi hänen “kokemustaan” eivätkä käyttäneet hyväksien hänen todistustaan, sillä he olivat täysin tietoisia siitä, ettei naisessa puhu Jumalan Henki, vaan demoninen eksytyksen henki.

Tähän mennessä sanotun perusteella on selvää, että aidot kokemukset ylittävät inhimillisen järjen ja tunteen rajat sekä saavat Kirkon varmentamina innoituksensa Pyhältä Hengeltä, kun taas epäaidot kokemukset jäävät väistämättä järjen ja tunteen kahleisiin ja ovat seurausta eksytyksen hengen vaikutuksesta. Siitä syystä on jälleen todettava, etteivät nämä “kokemukset” toimi ethoksen aitouden määrittäjinä, vaan todellinen kirkollinen ethos on se, joka todistaa kokemusten aitouden, kuten meille vakuuttaa Apostolien opetuksen nimellä tunnettu kirja. Se sanoo: “Ei kuitenkaan jokainen, joka puhuu hengessä, ole profeetta, vaan se, jolla on Herran tavat. Tavoistansa siis voidaan tuntea väärä profeetta ja profeetta” (Did. 11:8).

Helluntailaisten yksilöllisyys ja eksytyksen henki

Kun pidämme mielessämme edellä esitetyt keskeiset kriteerit aitojen ja epäaitojen hengellisten kokemusten erottamiseksi toisistaan, meidän on mahdollista ryhtyä tarkastelemaan helluntailaisten ja uushelluntailaisten niin sanottuja kokemuksia.

1. Helluntailaisten kokemukset ja historiallinen Kirkko

Tämän aiheen äärellä herää väistämättä elintärkeä kysymys siitä, mikä suhde helluntailaisten järjestöillä on historialliseen Kirkkoon, joka on Jeesuksen Kristuksen jumalinhimillinen ruumis ja jonka piirissä aidot hengelliset kokemukset toteutuvat? Vastaus on kategorinen: niillä ei ole mitään suhdetta sen kanssa joitakin näennäisiä yhtäläisyyksiä lukuun ottamatta. Tai me voisimme ilmaista asian kuvaannollisemmin toteamalla, että ne muistuttavat sitä yhtä paljon kuin muovinen joulukuusi muistuttaa vuosisatoja vanhaa, metsässä kasvavaa elävää puuta.

Ensinnäkin, kun helluntailaiset itse puhuvat Kirkosta tai seurakunnasta [kreikassa yksi ja sama sana], he määrittelevät sen täysin eri tavalla kuin apostolit tekivät. Kysymykseen “mikä on Kirkko?”, he vastaavat, että “se on Kristukselle antautuneiden uskovien kristittyjen, miesten ja naisten, ruumis eli yhteisö, jonka jäsenet elävät joka päivä sopusoinnussa Jumalan sanan kanssa.” Kyseessä on puhtaasti protestanttinen määritelmä, joka on perustavanlaatuisessa ristiriidassa sen kanssa, millaisena apostoli Paavali tunsu Kirkon. Kristuksen apostoli lausuu Kirkosta, että se on “Hänen ruumiinsa”, siis Kristuksen (Ef. 1:23; ks. myös Kol. 1:18). Ero Kris-

tuksen ruumiin ja kristittyjen muodostaman ruumiin välillä on yhtä suuri kuin ero, joka vallitsee Jumalihmisen Kristuksen ja luodun ihmisen kesken. Näin helluntailaiset tällä apostolin näkemyksen vastaisella dogmilla latistavat Kirkon suuresta mysteeriosta (Ef. 5:32) puhtaasti ihmiskeskiseksi järjestöksi, jossa sen jäsenillä ei ole olemassa minkäänlaista orgaanista yhteyttä Kirkon Päähän, Jumalihmiseen, Herraan Jeesukseen Kristukseen, sillä ainoan yhteyden Häneen muodostaa heidän subjektiivinen uskonsa, jonka he ammentavat omasta mielivaltaisesta raamatuntulkinnastaan.

On tunnettua, että yksi Kirkon keskeisimmistä tuntomerkeistä on ykseys, mikä ilmenee jo sen nimessä Ekklesia, ”yhteen kutsuttu” tai ”koolle kutsuttu”. Kirkon ykseys ilmenee katkeamattomassa apostolisessa suksessiossa, muuttumattomassa opetuksessa ja jumalallisen Eukaristian vietossa yhtenä ruumiina. Helluntailaisten keskuudessa yksikään näistä kolmesta ei ole voimassa. Ykseys heidän yhteisöllisessä rakenteessaan on saanut äärimmäisen kohtalokkaan iskun jatkuvien hajaantumisten takia, koska vain yhden vuosisadan mittaisen historiansa aikana he ovat jakaantuneet moniksi kymmeniksi järjestöiksi, joista kukin pitää useampia muista tai jopa näitä kaikkia epätäydellisinä.

Mitä sitten tulee katkeamattomaan apostoliseen suksessioon, helluntailaisten piirissä sitä ei koskaan edes mainita, koska heidän historiallinen olemassa olonsa ylittää hädin tuskin sadan vuoden päähän. Tyydyn tässä toistamaan Tertullianuksen sanat, joilla hän noin vuonna 200 j.Kr. kärvensi oman aikakautensa harhaoppisia: ”Näyttäkööt meille seurakuntiansa alun, avatkoot eteemme luettelot piispoista, jotka seuraavat toisiaan alusta asti niin, että heidän piispoistaan ensimmäisellä on suojelijanaan ja edeltäjänään joku apostoleista tai näihin välittömästi sidoksissa olleista apostolisista miehistä. Tällä tavalla apostolisilla kirkkoilla on tapana tallentaa piispainluettelonsa, kuten Smyrnan kirkolla, joka on säilyttänyt perimätiedon siitä, että Polykarpoksen asetti piispaksi Johannes.” Nyt vuorostaan me haastamme helluntailaisia näyttämään meille piispainluettelonsa ja lisäksi itse Herran eukaristisen Ruumiin ja Veren todistaakseen, että heillä on todellinen suhde apostolien, Jeesuksen Kristuksen ja yhden todellisen Kirkon kanssa, sillä kuten isä Georgios Florovsky sanoo: ”Historian Jeesus tunnustetaan Kristukseksi ja Herraksi ennen kaikkea leivänmurtamisessa (Luuk. 24:35).”

Sellaisten yhteisöjen kohdalla, jotka helluntailaisten tavoin ovat vieraita todelliselle historialliselle Kirkolle ja todelliselle Kristukselle ja joilla ei ole mitään yhteyttä kumpaisenkaan, kukaan ei voi puhua aidoista hengellisistä kokemuksista, vaan ainoastaan subjektiivisista ja demonisista kokemuksista ja käsityksistä. Aiheenamme olevaan tapaukseen sopii erityisen hyvin se, mitä pyhä Kyproksen piispa Epifanios kirjoittaa harhaoppisista montanolaisista, joiden keskuudessa vaikutti vastaavanlaiset ilmiöt kuin helluntailaistenkin piirissä. Hän sanoo: ”He ovat erottaneet itsensä [Kirkosta], ovat kiinnostuneita eksyttävistä hengistä ja demonien opetuksista ja sanovat: ‘Meidän pitää hyväksyä myös armolahjat’. On totta, että Jumalan kirkonkin hyväksyy armolahjat, mutta todelliset armolahjat, ne, jotka saavat vahvistuksensa Kirkon piirissä Pyhältä Hengeltä profeettojen ja apostolien kautta.” Helluntailaisiin soveltuvat myös Basileios Suuren sanat: ”Niiltä, jotka ovat erottaneet itsensä Kirkosta, puuttuu Pyhän Hengen armo. He eivät enää pysty välittämään toisillekaan sitä Pyhän Hengen armoa, josta he itse lankeivat pois.”

2. Helluntailaisten kokemukset ja autenttinen apostolinen opetus

Helluntailaisten kokemukset eivät ainoastaan ole vailla yhteyttä autenttiseen apostoliseen opetukseen, vaan ne ovat sidoksissa omavaltaisiin näkemyksiin, tulkintoihin ja opetuksiin, jotka historiallinen Kirkko on tuominnut.

Aivan aluksi on todettava, että pyhä Raamattu, joka muodostaa lähtökohdan ja perustan koko

helluntailaisten luomalle rakennelmalle, on todellisuudessa heille vierasta omaisuutta. Laina-
naan jälleen Tertullianuksen todistusta, jossa hän puhuu oman aikansa hereetikoista: “He eivät
voi olla kristittyjä, koska se, mitä heillä on, ei tule Kristukselta (apostolisen sukse-
ssion kautta), vaan perustuu heidän omien valintojensa varaan rakentuviin toimiin. – – Juuri siksi,
että he eivät ole kristittyjä, heillä ei ole mitään oikeutta kristittyjen kirjalliseen tuotantoon.”

Myös helluntailaisten tapa tulkita Raamattua, jonka tekstejä he toisinaan jopa vääristelevät, on
luonteeltaan valikoiva, absolutisoiva ja suhteellistava. Konkreettisemmin sanottuna he valitse-
vat apostolisen opetuksen kokonaisuudesta joitakin kohtia, jotka heidän subjektiivisen näke-
myksensä mukaan ovat erityisen merkittäviä, kuten uudestisyntyminen, Pyhän Hengen vuo-
dattaminen uskoviin, kielilläpuhuminen, profetoiminen, Raamatun tutkistelu, yksilöllinen ru-
kous ja niin sanottu seurakunnan ylöstempaaminen. Nämä kohdat he siis valitsevat ja absolu-
tisoivat. Samanaikaisesti he kuitenkin suhteellistavat suuren joukon muita apostolisen opetu-
ksen kohtia, jotka ovat yhtä tärkeitä tai vielä tärkeämpiäkin, taikka vaikenevat niistä. Tällaisia
ovat muun muassa puhe Kolmiyhteisen Jumalan persoonista, Kirkosta mysteerinä, Kirkon
suullisesta traditiosta, Traditiosta joka ilmenee Kirkon jumalanpalveluselämässä, apostolisesta
opetuksesta, neitsyydestä ja henkien erottamisen armolahjasta. Voisin nimittää tätä heidän it-
sepintaista taktiikkaansa “ikkunaleikiksi” lainaten Windows-tietokoneohjelmajärjestelmän toi-
mintakuvaa.

Helluntailaisten subjektiivinen raamatuntulkinta näkyy myös heidän uskossaan Jeesuksen
Kristuksen persoonaan. Tässä kohden voimme viitata pyhään Ambrosiukseen, joka oman ai-
kansa taustaa vasten huomauttaa: “Näyttää siltä kuin jopa hereetikoillakin olisi Kristus. Ku-
kaan heistä ei kiellä Kristuksen nimeä. Mutta silti jokainen, joka ei tunnusta kaikkea, mikä
Kristukselle kuuluu, todellisuudessa kieltää Kristuksen.”

Toinen tunnusomainen piirre helluntailaisten tavalle selittää Raamattua on harkintakyvyn täy-
dellinen puute. Tarkastelen tässä ainoastaan kertomusta helluntain tapahtumista (Ap.t. 2:1–
41), jota he toistuvasti käyttävät hyväkseen legitimoidakseen kielilläpuhumiseen ja profetoi-
miseen liittyvät “kokemukset”.

Apostolien tekojen kertomuksen ja helluntailaisten uskomusten tarkka tutkistelu nostaa esiin
koko joukon perusteltuja kysymyksiä. Helluntailaiset väittävät, että he saavat Pyhän Hengen
kasteen, aivan kuten apostolitkin helluntaipäivänä. Mutta miksi ne kolmetuhatta, jotka hellun-
taipäivänä tulivat Kristukseen uskoviksi ja kastettiin, eivät saaneet Pyhää Henkeä täsmälleen
samalla tavalla kuin apostolit, voimallisena tuulispäänä ja jakautuvina tulisina kielinä? Miksi
Raamatussa ei mainita, että he kaikki olisivat saaneet kielilläpuhumisen ja profetoimisen ar-
molahjan? Miksi helluntailaiset, jotka oman käsityksensä mukaan pääsevät apostolien tavoin
osallisiksi Pyhän Hengen vuodatuksesta, eivät myös näe tulisten kielten laskeutuvan yllensä?

Meidän ei liioin pidä olla tietämättömiä siitä, että apostoleille annettu armolahja puhua “muil-
la kielillä” (Ap.t. 2:4) on toinen kuin kielilläpuhumisen armolahja, jonka apostoli Paavali mai-
nitsee (1. Kor. 14:2–5). Kun apostolit puhuivat muilla kielillä, jokainen kuulijoista ymmärsi
heitä omalla kielellään, kun taas tämän toisen armolahjan kohdalla “kielillä puhuva ei puhu
ihmisille, vaan Jumalalle; ei häntä näet kukaan ymmärrä, sillä hän puhuu salaisuuksia henges-
sä” (1. Kor 14:2). Niinpä helluntailaiset selittäessään subjektiivisesti ja arvostelukyvyyttä Pyhiä
Kirjoituksia sekoittavat keskenään nämä kaksi toisistaan erillistä armolahjaa.

Sitä paitsi apostolisena aikana kielilläpuhumisen armolahjaa ei edellytetty kaikilta eikä sillä
ollut keskeistä asemaa Kirkon elämässä. Apostoli Paavalin tätä koskevat opetukset 1. Korinti-
laiskirjeen luvuissa 12–14 ovat merkille pantavia. Hän kysyy painokkaasti: “Eiväthän kaikki
puhu kielillä?” (12:30) Ja lausuttuaan ensin tuomionsa kaikesta siitä epäjärjestyksestä, jonka

kielillääpuhumisen ilmiö aiheutti korinttilaisten jumalanpalveluskokouksissa (12. luku), hän luettelee armolahjojen oikean arvojärjestyksen, jossa ensimmäisellä sijalla on rakkaus ja viimeisellä kielillääpuhuminen (13. luku).

Pitäessään kielillääpuhumista kristillisen hengellisyyden keskusasiiana helluntailaiset ovat päätyneet juuri siihen surkuteltavaan käytäntöön, josta apostoli Paavali ankarasti moitti korinttilaisia. Ollessaan täysin tietämättömiä Pyhien Kirjoitusten yleishengestä he mielivaltaisella ja subjektiivisella raamatuntulkinnallaan muuttavat satunnaisesti ilmenevän kielillääpuhumisen pysyväksi armolahjaksi, absolutisoivat sen, ja näin irrottavat itsensä aidosta apostolisesta opeutuksesta. Heihin soveltuu evankelista Johanneksen varoitus: “Kuka ikinä menee edemmäksi eikä pysy Kristuksen opissa, hänellä ei ole Jumalaa” (2. Joh. 9). Ja silloin, kun jollakulla ei ole Jumalaa, hänellä ei varmasti voi olla aitoja Pyhän Hengen kokemuksiakaan.

3. Helluntailaisten kokemukset ja kirkollinen ethos

Kun lukee helluntailiikkeisiin liittyneiden uusien jäsenten todistuksia, joissa he kuvaavat tavallaan stereotyyppisesti henkilökohtaisia kokemuksiaan, aluksi tulee automaattisesti vaikutetuksi heidän elämänsä ihmeellisestä muutoksesta, koska he ovat päässeet irti erilaisista huonoista tottumuksistaan, kuten vääryydestä, vihasta, varastamisesta, tupakoinnista, alkoholismista, haureudesta ja äkkipikaisuudesta. Tätä muutosta käytetään vastaananomattomana argumenttina niin heidän kokemustensa aitoudelle kuin myös heidän liikkeensä jumalalliselle alkuperälle ja ainutlaatuisuudelle kaikkien muiden tunnustuskuntien joukossa. Se, joka tuntee syvästi todellista hengellisyyttä ja aitoa kirkollista ethosta, huomaa kuitenkin hyvin pian jonkinlaisen järjettömän yksipuolisuuden tässä helluntailaisten yksinkertaistetussa ja protestanttista pietismistä noudattavassa etiikassa.

Näissä tapauksissa on käynyt toteen Frank Schaefferin, Ortodoksisuuteen kääntyneen protestantin, sana: “Hengellisyys on irrotettu ulkonaisesta, konkreettisesta, todellisesta Kirkon sakramenttaalisesta elämästä, ja se on nyt olemassa vain omassa, ihmisen sisään rakennetussa tunnemaailmassa. Yksityisen hurskauden ilmapiirissä – – Kirkon ikivanhat hengelliset totuudet, jotka joskus kattoivat hengellisen elämän sisäiset ja ulkoiset ilmentymät, ovat lopullisesti kuivettuneet.”

Synnin leimaaman elämän vaihtuminen uudestisyntyneen olotilaksi ja ne tunnetut kokemukset, joita kaikissa näissä liikkeissä kuvataan väsyttävän yksitoikkoisesti, ovat täysin irrallaan sakramenttaalisesta todellisuudesta. Niiden jäsenten kokemukset eivät ole sidoksissa kasteen, mutta eivät liioin jumalallisen Eukaristiankaan mysteeriiin, vaan mielivaltaiseen ja subjektiiviseen uudestisyntymiseen ja maagisesti tapahtuvaan Pyhän Hengen kasteeseen. Helluntailaisten hengellisyydestä puuttuvat oireellisesti jumalallistuminen uskovon olemassaolon päämääränä, askeesi tienä pelastukseen ja aito sakramenttaali elämä. Athosvuorelaisen Pyhän Gregorioksen luostarin johtaja, arkkimandriitta Georgios Kapsanis, on sanonut heistä osuvasti: “He haluavat päästä osallisiksi ylösnousemuksesta ja hengellisistä lahjoista laskematta sitä ennen turvallista perustusta Kirkossa parannuksen, askeesin, paaston ja kuuliaisuuden kautta”. Edellä mainitun Frank Schaefferin mukaan “se, mikä kaikkien kristittyjen keskuudessa on aina ollut yhteistä perintöä, siis jumalallisen Eukaristian vietto, veretön uhri – – ei heidän kansaltaan ole muuta kuin vähän kiinnostusta herättävää Herran muistamista” ja sitä termin psykologisessa merkityksessä.

Tuolla pietistissävytteisellä elämällä – niin ihmeteltävältä ja esimerkilliseltä kuin se aluksi vaikuttaakin – ei todellisuudessa ole mitään tekemistä sen aidon elämän kanssa, jonka meille lahjoittaa Pyhän Hengen todellinen läsnäolo ja meidän yhdistymisemme Jeesukseen Kristukseen, Jumalihmiseen. Tästä meitä vakuuttaa itse Kristus sanoessaan Evankeliumissa: “Totises-

ti, totisesti minä sanon teille: ellette syö Ihmisen Pojan lihaa ja juo hänen vertansa, ei teillä ole elämää itsessänne” (Joh. 6:53).

Helluntailaisten piirissä havaittavat vakavat epäkohdat, kuten aidon historiallisen perspektiivin ja pätevän kirkollisen rakenteen puuttuminen, autenttisen apostolisen opetuksen vääristyminen sekä perinteisen jumalanpalveluselämän puute, johtavat heidät epätoivoisiin yrityksiin täyttää näin syntynyt tyhjiö psykologisella tunneilmastolla, josta saavat syntynsä heidän niin sanotut hengelliset kokemuksensa. Voimme vakuuttua tästä helposti, kun tarkastelemme huolellisesti kaikkea sitä, mitä heidän kokoontumisissaan tehdään ja sanotaan joka kerta kaavamaisesti toistaen.

Osoituksena tästä lainaan kappaleen erään helluntaiseurakunnan paimenen puheesta, joka on täynnä kehotuksia uudestisyntymisestä. Hän sanoo: “Jos joku ihminen haluaa antaa sydämensä Kristukselle, hän voi tulla tänne eteen polvistumaan ja sanoa: ‘Kristukseni, pelasta minut ja armahda minua, sinetöi minutkin Pyhällä Hengelläsi.’ (laulua) – – Jos haluat antaa itsesi Kristukselle, sano: ‘Herra, minäkin tahdon olla omasi.’ – – Ota tyyny, polvistu, ja Hän pelastaa sinut.” Henkilö jatkaa: “Etkö sanoisi: ‘Herra uudestisyntynytä minut?’ Sinä voit sanoa näin. Sano se tänä aamuna. Sano: ‘Herra, uudestisyntynytä minut tänään.’ – – Tänä aamuna saatan sanoa niille, jotka eivät ole uudestisyntyneet, että tuuli on valmis puhaltamaan heidän sydämeensä (Joh. 3:8). – – Nyt laulamme laulun ‘Sinun täytyy syntyä ylhäältä’. Ja jos keskuudessamme on joku uudestisyntymätön, niin tahdon, että hän uudestisyntyy tänä aamuna. Onko täällä ketään, joka ei ole uudestisyntynyt? Jos on, nostakoon kätensä! Niinpä niin, ellet ole uudestisyntynyt, tänä aamuna sinun täytyy uudestisyntyä. – – Tule tänne, ota tyyny, polvistu ja sano: ‘Herra, uudestisyntynytä minut!’”

Otan esille myös yhden ihmisen omakohtaisen kokemuksen helluntailaisista. Kertoja on nainen, joka serkkunsa vaikutuksesta tuli vedetyksi joksikin aikaa mukaan heidän toimintaansa. Nyt jälkeinpäin hän muistelee kokemaansa näin: “Polvistuimme ja rukoilimme jokainen omin sanoin huutaen taukoamatta kovalla äänellä. Serkkuni sanoi: ‘Huudetaan kaikki: Pyhä Henki, tule! Pyhä Henki, tule!’ Sitten seurasi täydellinen sekasorto. Serkkuni sanoi: ‘Huutakaa lujempaa, kyllä Pyhä Henki tulee.’ Ja yhtäkkiä kävi niin, että aloin puhua kielillä. Puhuin jotakin täysin käsittämätöntä. Kieleni kävi kankeaksi ja olin aivan poissa tolaltani, suuren sekaannuksen vallassa.”

Näiden yleisortodoksisten kokousten syntyyn keskeisesti vaikuttanut henkilö, edesmennyt isä Antonios Alevizopoulos, toteaa lahjoja esittelevässä käsikirjassaan tästä ilmiöstä: “Näitten kokemusten välttämättömyys luo psykologisen painostuksen ilmapiiriin, koska sitä, ettei jollakulla ole tällaisia hengellisiä kokemuksia, pidetään merkinä oikean uskon puutteesta! Tämä psykologinen painostus kasvaa erityisesti sellaisissa ryhmissä, joissa ajatellaan, että ilman Pyhän Hengen kastetta ei voi olla kokemusta henkilökohtaisesta pelastuksesta. Näin tullaan kuitenkin häivyttäneeksi raja Pyhän Hengen toiminnan ja subjektiivisten tai demonisten tilojen väliltä, joista edellinen synnyttää aitoja hengellisiä kokemuksia, kuten apostoli Paavalin osakseen saama (2. Kor. 12:1–4), ja viimeksi mainitut vain *niin sanottuja* kokemuksia.”

Kiinnostava tässä kohden on myös arkkimandriitta Georgios Kapsaniksen kuvaus helluntailaisten kokouksesta, jota hän seurasi Amerikassa tutkijan ominaisuudessa ollessaan vielä maallikko. Hän kirjoittaa: “Heidän ‘kirkkonsa’ muistutti tavallista koululuokkaa. Kokous alkoi soitinmusiikilla, joka kaikui ensin pehmeästi ja hiljaa, mutta muuttui sitä intensiivisemmäksi, läpitunkevammaksi ja hurjemmaksi mitä pidemmälle edettiin, niin että se sai ihmiset kiihtymään. Sitten musiikki loppui ja saarnaaja aloitti oman osuutensa. Hänkin alkoi pehmeästi, mutta ryhtyi käyttämään ääntään sitä voimakkaammin mitä pidemmälle eteni. Puheensa päättyessä hänkin oli saanut kuulijansa sisäisen kiihtymyksen tilaan. Ja sitten, kun kaikki

nuo ihmiset olivat joutuneet joukkosuggestion ja -hysterian valtaan, he alkoivat huutaa, nostella ylös käsiään ja heilutella niitä sekä päästää suustaan mielettömiä huutoja. Silloin tunsin sisimmässäni, ettei siellä ollut läsnä Pyhä Henki, joka on rauhan Henki, ei epäjärjestyksen ja kiihtymyksen. Jumalan Henki ei saavu ihmisen sydämeen teknisin ja psykologisin keinoin.”

On päivänselvää, ettei kiihottumisen ja meluisan ekstaasin hengellä ole mitään tekemistä Pyhän Hengen kanssa, koska viimeksi mainittu täyttää meidät sillä rauhalla, “joka on kaikkea ymmärrystä ylempi” (Fil. 4:7). Näin tapahtuu silloin, kun me osallistumme Kirkon sakramenttaaliseen jumalanpalveluselämään paneutuneesti.

Eksytyksen hengellä on kaikki tarvittavat edellytykset toimia helluntailiikkeissä. Paljastavia ovat myös arkkimandriitta Georgios Kapsaniksen kertomukset entisten helluntailaisten kokemuksista. Hän kirjoittaa: “Opin tuntemaan nuoria, jotka olivat joutuneet vedetyiksi mukaan apokryfistisiin ja helluntailaispohjaisiin lahkoihin. Kun he olivat palanneet takaisin Kirkkoon, he tunnustivat, että erilaiset kokemukset, joita heillä noissa lahkoissa oli, olivat lähtökohdaltaan saatanallisia. Eräs heistä muun muassa tunnusti, että helluntailaisten kokouksissa hän tunsii demonista epäjärjestyttä sisimmässään aina, kun eräs ‘naisprofeetta’ ennusti, ja että puolestaan silloin, kun hän yritti lausua Jeesuksen rukousta, hän puhkesi toistuvasti puhumaan kielillä. Tämä kielilläpuhuminen piti häntä kuristavassa otteessaan ja esti lausumasta rukousta.”

Tämän kappaleen lopuksi voimme vielä suorittaa mielessämme pientä vertailua. Pyydän teitä ajattelemaan helluntailaisten kokoontumisiin osallistuvien niin sanottuja hengellisiä kokemuksia, heidän neuroottisia ja outoja kehotuksiaan kaikilta edellytettävästä uudestisyntymisestä, Jumalan pakottamista muistuttavaa Pyhän Hengen avuksi kutsumista, heidän ruumiinjäsentensä hallitsemattomia liikkeitä, heidän mieltä vailla olevia huutojaan ja heidän kasvojensa teatraalisia ilmeitä. Verratkaa niitä siihen vakavuuteen ja ylevyyteen, joka ilmenee ortodoksisen kasteen valmistavan osan vuoropuhelussa papin ja kastettavan tai papin ja kummin välillä:

- Luovutko kiusaajasta?
- Luovun.
- Oletko Kristuksen puolella?
- Olen.

Tai verratkaa niitä vaikka siihen pyhään juhlavuuteen, joka valitsee jumalallisessa liturgiassa jumalanpalvelusta toimittavan papin ja uskovan kansan välillä heidän keskustellessaan:

- Rukoilkaamme rauhassa Herraa.
- Herra, armahda.
- Ylentäkäämme sydämemme.
- Ylennämme Herran puoleen.

Tai verratkaa niitä siihen hartauteen, jolla Kirkon jäsenet siunaavat itseään pyhällä ristinmerkillä, tai pääsiäisyön jumalallista liturgiaa seuraavien ihmisten kirkkautta säteileviin kasvoihin, kun palavat tuohukset valaisevat heitä liekillään, kun suitsutuksen ihana tuoksu on tarttunut myös heihin ja he osallistuvat rukouksellisesti valmistautuneina Herran Pyhistä Lahjoista sekä tunnustavat: “Me näimme totisen Valkeuden, *otimme vastaan taivaallisen Hengen*, löysimme totisen uskon, kumarramme jakaantumaton Kolminaisuutta, sillä Hän on meidät pelastanut.”

Päätössanat

Edellä esitettyjen argumenttien perusteella voimme luullakseni olla yhtä mieltä tästä: aitojen hengellisten kokemusten yhteinen nimittäjä on, että kokemusten keskuksena ei ole henkilö, jonka osaksi ne tulevat. Niillä on sen sijaan välttämätön sisäinen yhteys lujaan ja muuttumat-

tomaan järjestelmään, joka tutkii joka hetki kokemusten aitouden. Tämä ei ole mikään muu kuin yksi, muuttumaton ja historiallisesti todennettavissa oleva Kristuksen kirkon jumalinhi millinen ruumis, jolla on hallussaan luotettava apostolinen opetus ja mysteereihin ankkuroitunut ethos. Juuri tästä meitä muistuttaa jälleen pyhä Ireneos: “Minne siis Herran armolahjat on tallennettu, siellä on sopivaa olla oppimassa totuutta niiltä, joilla on apostoleilta periytyvä Kirkon suksessio ja joilla on osoittaa varma ja moitteeton elämänvaellus sekä muuttumaton ja turmeltumaton sana.” Toisin sanoen, aidot hengelliset kokemukset rakentuvat Jumalihuimisen ja Hänen mystisen ruumiinsa ympärille; ne ovat kristuskeskeisiä ja kirkkokeskeisiä, eivätkä ihmiskeskeisiä.

Kaikkien epäaitojen hengellisten kokemusten yleinen tuntomerkki sitä vastoin on niiden irrallisuus todellisesta historiallisesta Kirkosta ja sen autenttisesta apostolisesta opetuksesta sekä niiden riippuvuus sellaisten henkilöiden puhtaasti subjektiivisista näkemyksistä, joilla ei ole osoitettavissaan mitään todennettavaa auktoriteettiasemaa eikä historiallista, Kristukselta ja apostoleilta periytyvää suksessiota. Tähän epäaitojen kokemusten vaikeasti parannettavaan itsepetoksen tilaan ihmisen ei ole mahdollista päätyä muutoin kuin psykologisin menetelmin ja suostumalla yhteistyöhön eksytyksen demonisen hengen kanssa. Lausuaksemme asian vieläkin tiiviimmin voimme sanoa: epäaitojen kokemusten keskeisinä tunnusmerkkeinä ovat, kuten helluntailaisten tapauksessa, subjektiivisuus ja eksytyksen henki.

13. panortodoksinen uusia kristillispohjaisia harhaoppeja ja uususkontoja käsittelevä kokous Kreikassa Evian saaren Prokopin kylässä 29.10.–02.11.2001. Käännös tekijän luvalla: Hannu Pöyhönen. Ortodoksinen kulttuuri 1–2/2002 ja 3/2002.